

Asia: Lausuntopyyntö liikennejärjestelmäanalyysin ja valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteiden seurannan kehittämistä

Viite: TRAFICOM/69790/04.04.05.03/2021

Liikennejärjestelmäanalyysin rakenne ja tietopohja

- Mitkä ovat tärkeimmät ja liikennejärjestelmäanalyysin valmistelun ensivaiheessa priorisoitavat tilannekuvat?

Liikennejärjestelmäanalyysissä muodostetaan kokonaiskuva suomalaisesta liikennejärjestelmästä. Kokonaiskuvassa on tärkeää, että tietopohja rakentuu monitahoisista ja ajantasaisista tilannekuvista. Liikenneverkon strategisen tilannekuvan ja ympäristövaikutusten ohella erityisryhmien, mukaan lukien erityisesti fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten ihmisten lähtökohdista painottuvat tilannekuvat liikennepalveluista ja liikenneturvallisuudesta sekä toimintojen saavutettavuutta sekä liikenne- ja viestintäverkon käytettävyyttä koskeva tieto.

Invalidiliitto pitää tärkeänä, että tarkasteltaessa liikennejärjestelmän tulevaisuuden toimintaympäristöä varmistetaan, että esteettömyys tulee huomioitua läpileikkaavasti. Tämä hyödyttää kaikkia käyttäjäryhmiä. Invalidiliitto näkee liikennejärjestelmäanalyysin rakenteen kattavana, ja esteettömyyden merkityksellisyys tulee huomioitua yhteisenä tekijänä sen kaikissa osa-alueissa. Tämän tulisi näkyä myös Liikenne- ja viestintävirastossa kehitteillä olevassa valtakunnallisessa liikenne-ennustemallissa.

- Mitkä ovat kriittisimmät liikennejärjestelmätason tietopuutteet ja millaiselle alueelliselle tiedolle olisi eniten tarvetta?

Fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten ihmisten lähtökohdista painottuvat tilannekuvat liikennepalveluista ja liikenneturvallisuudesta sekä toimintojen saavutettavuutta sekä liikenne- ja viestintäverkon käytettävyyttä koskeva tieto.

Valmistelun yhteistyöprosessi

- Miten hyvin muistiossa kuvattu yhteistyöprosessi varmistaa jatkuvan vuorovaikutuksen?

Invalidiliitto kannattaa tavoitetta koota ja ylläpitää ajantasaista kuvausta liikennejärjestelmän nykytilasta sekä toimintaympäristön kehityksestä alueellisella kuin valtakunnallisella tasolla. Pidämme välttämättömänä huomioida kuvauksessa myös erityisryhmien liikkumista koskevat erityiskysymykset niin alueellisen kuin valtakunnallisen tason toimivuuden osalta. Esimerkkinä tästä nostamme liikennepalvelulain muutoksen 1.7.2018, joka vaikutti alueellisesti taksipalveluiden toimivuuteen ja siten laaja-alaisesti ja pitkäaikaisesti heikensi erityisryhmien mahdollisuuksia käyttää taksipalveluita. Edellä mainituista syistä Invalidiliitto näkee

yhteistyön merkittävänä, jotta myös eri tavoin liikkuvien ihmisten liikkumisen erityistarpeet tunnistetaan.

Muistion perusteella jää epäselväksi, miten varmistetaan, että alueellisilla tasoilla sekä MAL yhteistyöryhmissä ovat mukana laajasti liikennejärjestelmän eri käyttäjäryhmät? Invalidiliitto pitää välttämättömänä, että Liikenne- ja viestintävirasto huomioi erityisryhmien edustuksen merkityksen perustaessaan alueellisten asiantuntijoiden yhteistyöfoorumiksi liikennejärjestelmäanalyysin yhteistyöverkoston.

- Mitkä ovat liikennejärjestelmäanalyysin valmisteluun sisältyvän yhteistyön näkökulmasta tärkeimmät olemassa olevat verkostot?

Liikennejärjestelmän toimivuuden näkökulmasta sidosryhmien kanssa tehtävä yhteistyö on välttämätöntä, jotta realistinen kokonaiskuva voidaan rakentaa. Fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten ihmisten kohdalla keskeinen seikka on liikennepalvelujen toimivuus turvallisuuden ja käytettävyyden lähtökohdista. Lisäksi oleellinen asia on liikkumisympäristöjen sekä liikkumiskaluston esteettömyys. Kolmannen sektorin toimijoilla on halua kehittää toimintaympäristöä kansalaisten hyvinvoinnin lisäämiseksi ja ymmärrystä oman jäsenistönsä tarpeista. Invalidiliitto pitää tärkeänä, että myös liikenteeseen liittyvässä kehittämisessä huolehditaan avoimesta vuoropuhelusta eri toimijoiden kesken.

Liikenne 12- suunnitelman seurantamittaristo

- Miten hyvin mittaristosta saadaan lain ja suunnitelman tavoitteiden seurannan näkökulmasta tärkeää tietoa?

Valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteet saavutettavuus, kestävyys ja tehokkuus ovat Invalidiliiton näkökulmasta kannatettavia. Seurantamittariston tulee muistiossa esitetyn suunnitelman mukaisesti rakentua tukemaa em. tavoitteiden arviointia. Invalidiliitto pitää perusteltuna mittariston tukeutumista myös SOVA-lakiin, tällöin mittaristo täydentyy liikenneturvallisuuden osalta.

Valtakunnallisen liikennejärjestelmän tavoitteiden osalta tulee huomioitavaksi mm. vammaisten ihmisten työssäkäyntiä, asiointia ja vapaa-ajan liikkumista edistävät toimenpiteet mm. riittävät esteettömät autopaikat, onnistuneet liityntäpysäköintimahdollisuudet työ- ja opiskelumatkojen edistämiseksi, esteettömän joukkoliikenteen saavutettavuus sekä esteettömät kevyenliikenteenväylät. Invalidiliitto näkee kokonaisuuden kannalta merkityksellisinä mittariston hyödyntämisen aluekohtaisessa tarkastelussa, tällöin myös pienempien liikkujaryhmien tilanne tulee konkreettisemmin huomioiduksi ja siten mahdollisiin epäkohtiin on helpompi alueellisesti etsiä sopivaa ratkaisua.

- Mitä yksittäisiä mittareita seurantamittaristosta voitaisiin karsia tai mitä mittaristoon tulisi lisätä?

Invalidiliitto painottaa esteettömyyttä merkittävänä turvallisuutta lisäävänä elementtinä. Vammaisten ja toimintaesteisten ihmisten näkökulmasta esteettömyys yleisesti tukee kaikkia liikennejärjestelmäsuunnitelmalle asetettuja tavoitteita sekä liikenneturvallisuutta. Tästä johtuen esteettömyys tulee sisällyttää osaksi seurantamittaristoa, esimerkiksi esteettömän joukkoliikenteen määrä lähiliikenteessä ja pitkänmatkan liikenteessä, esteettömät autopaikat liityntäpysäköinnin yhteydessä, joukkoliikenteen terminaaleissa. Lisäksi liikuntarajoitteisille ja vammaisille henkilöille suunnatun avustajapalvelun käyttö linja-autoasemilla voisi olla mukana mittaristossa. Invalidiliitto pitää välttämättömänä, että liikennejärjestelmän kehittämis-, arviointi- ja seurantatyössä huomioidaan kansalaisten yhdenvertaisen liikkumisen tukeminen.

Yleistä

Invalidiliitto ry kiittää Liikenne- ja viestintävirasto Traficomia mahdollisuudesta lausua liikennejärjestelmäanalyysin ja valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteiden seurannan kehittämisestä.

Invalidiliitto ry on fyysisesti vammaisten ihmisten valtakunnallinen vaikuttamisen ja palvelutoiminnan monialajijärjestö. Liitto edistää ja kehittää fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten henkilöiden mahdollisuuksia osallistua, liikkua ja elää täysipainoista elämää. Invalidiliitossa on 30 000 henkilöjäsentä ja 144 jäsenyhdistystä.

Invalidiliitto arvioi Traficomien muistiota liikennejärjestelmäanalyysin ja valtakunnallisen liikennejärjestelmäsuunnitelman tavoitteiden seurannan kehittämisestä, henkilöliikenteen ja erityisesti fyysisesti vammaisten ja toimintaesteisten ihmisten yhdenvertaisten liikkumisen tarpeiden näkökulmasta. Vammaisten ihmisten päivittäinen liikkuminen toteutuu oman auton ohella esteetöntä julkista liikennettä tai taksipalveluita käyttäen sekä kevyen liikenteen väyliä hyödyntäen kävellen tai erilaisin apuvälinein liikkuen.

Liikkumisen mahdollisuuksiin erityisesti fyysisesti vammaisilla ja toimintaesteisillä ihmisillä vaikuttavat liikkumisen palveluiden esteettömyys, saatavuus ja saavutettavuus. Tältä osin Invalidiliitto pitää ilahduttavana, että liikennejärjestelmäanalyysissä huomio kohdentuu näkökulmien tarkasteluun sekä esille on nostettu myös eri sidosryhmien kanssa toteuttava yhteistyö.

Valtakunnallisessa liikennejärjestelmäsuunnitelmassa viittaus YK:n vammaisyleissopimukseen

YK:n vammaissopimus tuli voimaan Suomessa 10.6.2016. Tämä tarkoittaa sitä, että kansainvälistä sopimusta vammaisten henkilöiden ihmisoikeuksista on noudatettava lakina. Invalidiliitto haluaa tässä yhteydessä nostaa esiin yleisiä velvoitteita käsittelevän artiklan 4, joka velvoittaa huomioimaan vammaisten henkilöiden osallisuuden edistämisen kaikissa politiikoissa ja ohjelmissa. Lisäksi se ohjaa siihen, että vammaisia henkilöitä koskevissa

päätöksentekoprosesseissa sopimuspuolten tulee neuvotella tiiviisti vammaisten henkilöiden kanssa ja aktiivisesti osallistaa heidät, mukaan lukien vammaiset lapset, heitä edustavien järjestöjen kautta.

Artikla 5 tasa-arvo ja yhdenvertaisuus sekä artikla 9 esteettömyys ja saavutettavuus ovat YK:n sopimusvelvoitteina merkityksellisiä suunniteltaessa kansalaisten liikkumisympäristöä ja -palveluita.

Vammaisten ihmisten itsenäisen ja henkilökohtaisen liikkumisen mahdollistamisen sekä yhdenvertaisuuden lähtökohdista huomioitavaksi tulee YK:n vammaissopimuksen artikla 20. Artiklassa veloitetaan varmistamaan vammaisille henkilöille mahdollisimman itsenäinen liikkuminen esimerkiksi helpottamalla vammaisten henkilöiden henkilökohtaista liikkumista, sillä tavalla kuin ja silloin kun he haluavat sekä kohtuulliseen hintaan.

INVALIDILIITTO RY

Helsingissä 25. maaliskuuta 2021

Janne Juvakka
toimitusjohtaja

Laura Andersson
yhteiskuntasuhdejohtaja

Lisätietoja: Riitta Saksanen, sosiaali- ja
terveyspoliittinen asiantuntija riitta.saksanen@invalidiliitto.fi

